תלמוד בבלי · אחרונים · ר' יוסף ענגיל · גליוני השס · נשים

גליוני השס על סוטה

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס על סוטה

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-על-סוטה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 5
דף ג: 5
דף ד. 5
דף ד: 5
דף ה. 6
דף ו. 7
דף ו: 7
דף ז. 7
דף ז: 8
דף ח. 8
דף ח: 8
דף ט. 9
דף י. 9
דף י: 9
דף יא: 9
דף יב. 9
דף יב: 10
דף יג. 10
דף יג: 10
דף יד. 10
דף יד: 11
דף טו. 11
דף טו: 11
דף טז: 11
דף יח. 12
דף יח: 12
דף יט: 12
דף כ. 12
דף כא. 12
דף כא: 12
דף כב. 13
דף כג. 13
דף כה. 13
דף כו. 13
דף כז. 14
דף כח: 14
דף כט. 14
דף לא. 15
דף לב. 15
דף לב: 15
דף לג. 16
דף לג: 17
דף לד. 17
דף לה. 17
דף לה: 18
דף לו: 18
דף לז: 18
דף לח. 18
דף לט. 19
דף מ. 19
דף מא. 19
דף מא: 20
דף מב. 20
דף מג. 20
דף מג: 20
דף מד. 21
דף מד: 22
דף מה. 22
דף מה: 22
דף מו: 22

דף מז. 23
דף מז: 24
דף מח. 24
דף מח: 24
דף מט. 24
דף מט: 25

דף ב.

אלא לפי מעשיו. נ"ב וה"ה דהאיש מזדווג לפי מעשיה, ע' תוס' תענית ד' א' ד"ה שלשה:
שם מ' יום קודם יצירת הוולד כו'. נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' א':

דף ב:

דילמא קיי"ל כו', נ"ב ע' שאלתות פ' נשוא סי' ק"כ דר משם דפסק הלכה כר' יוסי בר' יהודה עש"ה ודו"ק:

דף ג.

ור"ע מכי אם לשארו נפקא לה יטמא ל"ל לחובה, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' קל"ב ד"ה ונ"ל שע"ז סמך כו' ודבריו צ"ע מכאן:

דף ג:

לעולם בהם תעבודו ל"ל, נ"ב ע' קידושין כ"ב ב', וע' ס' באר יעקב יו"ד סוף ס' רס"ז:
שם להיות עמה לעוה"ב, נ"ב ל' השאלתות פ' וזאת הברכה להיות עמה ליום הדין:

דף ד.

ר' יהודה בן בחירה אומר כדי לגומעה, נ"ב כזה מצינו לר' יהודה בן בתיר' שיעור כדי גמיעה יומא פ' א' וע"ע שיעור כדי גמיעה שבת ע"ו ב':

דף ד:

והאיכא בן עזאי דלא נסיב כו', נ"ב ע' גליון הרי"פ ציין לעיין בתוס' יבמות ס"ג ב' [ומ"ש בו י"ג ב' הוא טעות הדפוס] ד"ה שיתקיים ותוס' כתובות ס"ג א' ד"ה ברתי' ויל"ע עוד ברש"י קידושין מ"ט ב' ד"ה בן עזאי דמשמע דמה דבן עזאי לא נסמך הוא בשביל שלא נשא עש"ה:
שם דרש וכו' עד דר' אסי, נ"ב גיטין ז' א', ולקמן ה' א' קדום ר' אסי לר' אמי:
שם ועוד היא תצוד כו', נ"ב ל' השאלתות פ' וזאת הברכה ועוד איפכא מיבעי לי' נפש יקרה אשת איש תצוד:
שם וכתב התם כי את כל התועבות האל וגו', נ"ב בשו"ת מהרי"ו סי' קצ"א אייתי קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתה אולי כך הית' נוסחתו בגמ':

שם אפי' הקנהו להקב"ה שמים וארץ כאברהם אבינו כו', נ"ב להבין שטחיות הלשון דמשמעותו דהי' אברהם בעלים של שמים וארץ והקנה אותם להקב"ה י"ל עפ"י המדרש עה"כ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם שבשביל אברהם נבראו שמים וארץ וברש"י ביצה מ' א' ד"ה כרגלי הבעלים כ' וכיון דלצרכו תלאוהו שם ה"ל איהו בעלים עכ"ל וע"כ ה"נ שמים וארץ דבשביל אברהם נבראו ה"ל איהו בעלים ועי"ל עד"ז דכיון דנבראו רק בשביל צדקתו של אברהם וא"כ אילו לא הי' אברהם מטיב מעשיו היו חוזרים להעדר וכיון שהבחיר' חפשית נמצא שהי' ביד אברהם להעדיר שמים וארץ וע"כ לפי הך דגיטין כ"ב א' שתי גנות זו על גב זו וירק בנתיים ר' יהודה אומר של תחתון וקיהיב טעמא אם ירצה התחתון למלאות את גנתו עפר אין כאן ירק וברש"י שם וז"ל והואיל ובידו למחות וגורם לירק הזה זוכה בה בה עכ"ל וע"כ גם אברהם שהי' בידו להשבית הויית שמים וארץ לכן ג"כ זכה בהם והיו שלו והקנה אותם כביכול להקב"ה ודו"ק:

שם אלא אמרי דבי ר' שילא כו' אלא א"ר יוחנן כו', נ"ב העניין דכל אחד אמר רבותא טפי דאפי' היא מדריגה גדולה יותר עכ"ז לא ינקה כו' וזהו שאמר רב כל כו' כאברהם כו' והוסיפו דבי ר' שילא אפי' כמשה רבינו ע' חולין פ"ט א' גדול שנא' במשה ואהרן יותר ממה שנא' באברהם ור' יוחנן הוסיף אפי' עושה צדקה בסתר כו' ע' ב"ב ט' ב' גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו כו':

דף ה.

והניח כל אילנות וכו', נ"ב ע' שבת ס"ז א':

שם ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, נ"ב נ' דאין כוונת מספר זה בדווקא, רק דשמינית הוא כינוי למעט ואחד משמונה בשמינית כאילו אמר מעט שבמעט ע' סנהדרין צ"ה ב' סך מחנהו מאתים וששים רבוא אלפים כו', והכתיב ויצא מלאך ד' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וגו' הללו ראשי גייסות הן כו' דיקא נמי דכתי' במשמניו רזון בשמינית דאית בהו כו' הרי דלא היו שם שמינית דהא קפ"ה אלף הם רק י"ח רבוא וחצי רבוא ואילו המחנה הי' ר"ס רבוא אלפים כו' וע"כ שמינית דשם הכוונה מעט שהי' במעט ממנו רזון ואפיק לי' קרא בל' במשמניו לומר שזה המעט היו הראשי גייסות היינו המובחרים והשמנים שבהם ועכ"פ מבואר תיבת שמינית דהוא לאו דווקא שמינית רק פחות ממנו הרבה והוא רק כינוי של מעט וע"כ גם כאן כן הוא רק כינוי ול' בעלמא ועניינו כאילו אמר מעט שבמעט וכנ"ל וע' עוד סנהדרין שם ק"ב א' אין לך כל

פורענות כו' שבאה לעולם שאין בה אחד מכ"ד בהכרע ליטרא של עגל כו', וברש"י אחד מכ"ד בהכרע ליטרא לאו דווקא אלא כלומר דבר מועט כו', עכ"ל. הרי דאף דנקט מספר אחד מכ"ד כו' אין הכוונה דווקא רק דבר מועט וכך כאן אחד משמונה שבשמינית ג"כ הכוונה רק מעט שבמעט וכנ"ל, וע"ע דוגמא גמ' ב"ב צ' ב' עושה אדם את קבו אוצר ואין הכוונה שם כלל לשיעור קב דייקא רק הכוונה דבר מועט ע"ש ברשב"ם דכ' את קבו, מה שמלקט משדותיו ולישנא מעליא נקט כלומר אותו מעט שנתן לו הקב"ה כו' וכך כאן אין הכוונה למספר שמיני שבשמינית דייקא רק הכוונה מעט שבמעט וכנ"ל:

שם מי זוטר דכתב בי', נ"ב בכורות י"ב א' מי זוטר מאי דכתי' בי' כו' וע"ע חגיגה ט"ו ב' מי זוטרא מאי דכתי' בהו ברבנן כו' וכל' זה שם ה' ב' ובקידושין ל' א' מי זוטר מאי דכתי' והודעתם לבניך וגו':

דף ו.

תיגלי מילתא כו' דסהדי שיקרי נינהו נ"ב ע' ס' בנין אריאל עה"ת סוף פ' נשוא:

שם מתנוונה והולכת, נ"ב כל' זה חולין נ"ז ב' וע"ע ל' זה שבת קנ"ו א' רש"י ד"ה סביל מרעין ושם הוא ט"ס וודאי וצ"ל מתמעטה והולכת וכן הוא גי' הב"ח שם:

דף ו:

שעל הספק באת מתחילה כיפרה ספיקה והלכה לה, נ"ב כל' זה כריתות כ"ג ב', לקמן מ"ז א':

דף ז.

היא הנותנת נדה דכרת כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פאדווה סי' יו"ד מש"ש נראה לכאורה שלא לכופו להוציא מק"ו ממוכה שחין כו' וחמירא סכנה מאיסור והתם סכנה הוא כו' ע"ש וצ"ע די"ל ג"כ היא הנותנת התם דסכנה חמירא לי' ולא אתי לבעול ושם מלבד חומר איסור הסכנה י"ל עוד דאולי חושש על חייו שמתיירא שלא יסתכן וימות ואינו חושש על איסור בינו לבין המקום ית' ועמ"ש בגליון ברכות כ"ח ב' אהך דולואי תדעו כו' עש"ה וע' בית האוצר ערך "איסור קל" כלל קל"ב וע"ע תוס' יומא ל"א א' ד"ה או דילמא אתי לאימשוכי:

שם וכהן אוחז בבגדי' אם נקרעו נקרעו אם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה, נ"ב דוגמתו מכות כ"ב ב' במשנה וחזן הכנסת אוחז בבגדיו אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבו:

שם הית' מתכסה בלבנים מכסה בשחורים כו' ואח"כ מביא חבל מצרי כו', נ"ב ע' שו"ת מהרי"ו סי' י"ב כ' דאשה שזינתה ושבה בתשובה תסיר כל עדיי' מעלי' ולא תתקשט בשום תכשיט ותתלבש בשחורים כאבילה כו' ולא תחגור רק בחבל המצרי כדאשכחן גבי סוטה ומ"ש ותתלבש בשחורים כאבילה צ"ע תיבת כאבילה דל"ל למיתליי' באבילות ומדוע לא תלי לי' נמי בסוטה כדתנן כאן דמכסה בשחורים וכי היכא דמצריכה לחגור בחבל המצרי כסוטה ה"ה דיש לה להתכסות בשחורים:

שם תוד"ה היא כ' האי היא הנותנת לא דמי כלל כו', נ"ב ע' שו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' כ"ו:

דף ז:

תוד"ה מה להלן בב"ד כ' הילכך הית' נוהגת אפי' לאחר גלות, נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ד':

דף ח.

כדי שלא יהא לבה גס בחברתה, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת שבות יעקב סי' קנ"א:

שם אין כו', נ"ב ע' מס' עבדים פ"א דאין מיעדין שתי אמות עבריות כאחת ושם פ"ב דאין קונין ב' עבדים עבריים כאחד והך דאין קונין צריך טעם דייעוד מצוה היא ע' קידושין י"ט ב' כיצד מצות יעוד כו' ובכורות י"ג א' במשנה מצות יעידה קודמת למצות פדי' כו' וע"כ שייך בי' הא דאין עושין מצות חבילות כו' ומשא"כ בקניין דהוא רשות צריך טעם מדוע אין קונין אם לא שנאמר דנמכר בגניבתו הוי הקנייי' ג"כ מצוה שיוגבה זה את גניבתו:

שם דר"י אדר"י קשיא וכו', נ"ב ע' גליון הגרע"א ז"ל ויש עוד גיטין מ"ו ב' ובכולם רבא הוא האומר:

דף ח:

מניין שבמדה כו' שנא' בסאסאה בשלחה תריבנה, נ"ב במסורת הש"ס ציין סנהדרין ק' א' והוא עוד בשבת ק"ה ב' וע"ע לימוד אחר ע"ז בסנהדרין צ' א' וע"ע תוספתא יבמות פרק י"ב דמבואר שם בטעם מה שנאמר בחולץ ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל וז"ל התוספתא רשבא"א הואיל ולא רצה להקים לאחיו שם בישראל יבא ויטול לו השם תחת השם ונקרא שמו בישראל וגו' עכ"ל התוספתא והוא דרש קרוב בפשוטו של מקרא וה"ז ג"כ לימוד על עונש מדה כנגד מדה וע"ע שו"ת מהרי"ו סי' קצ"א דבר אחר גם את זה לעומת זה עשה האלקי"ם כלומר משלם מדה כנגד מדה כו' עכ"ל:

שם שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, נ"ב כל' זה ב"ב ט' ב':

דף ט.

זה משה ודוד שלא שלטו כו', נ"ב הטעם דבני אדם למיתה עומדים ואינם קיימים ע"כ גם הנעשה על ידם אין לו קיום ולא זכה להתקיים רק הנעשה ע"י משה ודוד דעל משה נאמר לקמן י"ג ב' לא מת משה כו' ועל דוד נאמר בר"ה כ"ה א' דוד מלך ישראל חי וקיים, מדברי ס' בנין אריאל פ' בחקותי בתוספת נופך:

דף י.

הוחל שבועתו כו', נ"ב ע' פירש"י וע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' ס"ו וע' הגהות מרדכי שבועות רמז תשפ"ג וע' שו"ת הרא"ש כלל ח' אות י"ג וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתמ"א כ' בכמו זה דצריך שאלה עש"ה וע' שו"ת מהרי"ט סי' י"ד וע' שו"ת ח"צ סי' ל"ח וע' שו"ת עבודת הגרשוני סי' ו':

שם אלא מעתה לא ימחה, נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' קע"ז:

שם אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה, נ"ב כל' זה לקמן מ"ד ב' והוא ל' מקרא יואל ב' פסוק ט"ז יצא חתן מחדרו וכלה מחופתה:

שם אמרה לי' טהורה אני, נ"ב מה דק' אכתי הרי צריכה ז' נקיים משום תבעוה לינשא כו' ע' שו"ת חיים שאל סי' ז':

דף י:

ולא יסף כו', נ"ב ע' ס' בכור שור כאן וע' שו"ת גור ארי' יהודה חאה"ע סי' י"ט בסוף התשובה:

דף יא:

בן פניו למטה בת פני' למעלה, נ"ב נזכר גם בנדה ל"א ב':

דף יב.

עמד וגירש כו', נ"ב ע' שו"ת חיים שאל סי' צ"ה אות ג':

דף יב:

א"כ עשיתו למשה רבינו בע"מ, נ"ב וברש"י והוא לוי ונפסל בקול לעבודת השיר, ע' זבחים ק"א ב' וק"ב א' דיש מ"ד דמרע"ה הי' כ"ג כל ימיו וא"כ בלא"ה הי' פסול לעבודת לוי' כמבואר בערכין י"א ב' אתם בשלהם כו' וע"ש ברש"י ד"ה על עיסקי קול דכ' ג"כ שהי' מצווהו לשורר לפי שמשה לוי הי' וע' ס' בניין אריאל עה"ת פ' שמות עה"כ ותפתח ותראהו את הילד עש"ה דבר נחמד בזה:

שם אותה שנה מעוברת היתה, נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' כ"א וע' ס' זה ינחמנו על המכילתא פ' בא פרשה א' ד"ה לכם לא מנה בו אדה"ר ע"ש שדבריו מוקשים מגמ' דכאן שהרי העיבור הוא להשוות שנת הלבנה עם שנת החמה א"כ מוכח דהיו מונין גם ללבנה:

דף יג.

הלך משה ועמד על שפת נילוס אמר לו כו', נ"ב ע' רש"י סנהדרין ק"ג ב' ד"ה זה פסלו של מיכה:

שם ואליהו תלמידו של משה, נ"ב ע' רש"י וצ"ע מדוע לא מפרש לי' כמ"ד פנחס זה אליהו והי' תלמידו ממש וע"ע ל' אליהו חלמידו של משה בתוספתא עדיות פ"ג:

שם אמרו קיים זה כל מה שכתוב בזה, נ"ב כזה ב"ק י"ז א' ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה:

דף יג:

ואי לא עסק בי' משה כו', נ"ב ע' מהרש"א וע' שו"ת שבות יעקב סי' צ"א:

שם היום מלאו ימי ושנותי, נ"ב ע' קושי' בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשפ"ב דהך דכאן סותר לש"ס שבת נ"ה ב' יען לא האמנתם בי הא אם האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר מן העולם ומשמע בהדיא דמשה ואהרן לא מלאו שנותיהם עמש"ש ע"ז:

דף יד.

היכן משה קבור, נ"ב בס' ילקוט ראובני בשכחת לקט שבסופו ערך משה ודורו בשם התמונה דמשה וצפורה נקברו במערת המכפלה וצ"ע:

שם מה דכתי' אחרי ד' אלקיכם תלכו, נ"ב בשאלתות פ' בראשית איתא מאי דכתי' אחרי ד' ילכו כארי' ישאג:

שם כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, נ"ב צ"ע שהרי אמרו אל תהיו כעבדים המשמשין כו' ע"מ לקבל פרס וכזה ק' גם לקמן כ"ב א' דא"ר יוחנן למדנו קיבול שכר מאלמנה

וברש"י שם למדנו שיטרוח אדם עצמו במצוה לקבל שכר יותר עש"ה וק' דמה לימוד הי' זה לפני ר' יוחנן אטו ר' יוחנן הי' עובד ע"מ לקבל שכר וע"ע ברכות כ"ח א' איקום מקמייהו ואקבל אגרא וק' ג"כ כנ"ל וכן בע"ז י"ז ב' וניכפיי' ליצרין וניקבל אגרא וע"ע סנהדרין צ"ז ב' וכי מאחר שמדת הדין מעכבת אנו למה מחכין לקבל שכר וע"ע ב"ק פ"ז א' מאן דאמר לי אין הלכה כר' יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי ע"ש וק' ג"כ אטו ר' יוסף הי' עובד ע"מ לקבל פרס וע"ע ירושלמי פאה פ"א ה"א ר' זעירא הוה מצטער ואמר הלואי הי' לי אבא ואמא איקדרינון דנירת גן עדן:

דף יד:

אימא בכלים הראויין כו', נ"ב היינו דהא דתנן תחלתן בכלי שרת הכוונה בכלים הראויין להיות כלי שרת וכזה יש כמה דוכתי דהוזכר "דבר" והכוונה ראוי לדבר ע' מה שהארכתי בזה בגליון כתובות ס"א א':

דף טו.

הם מנגעי' כו', נ"ב ע' מסורת הש"ס וע' רש"י מנחות צ"א ב' ד"ה ה"מ וע' שו"ת חיים שאל סי' ק"א אות ב' ועוד שם ח"ב סי' מ"ב אות ט':
שם סופרים הניחו לי, נ"ב י"ל דמשום דאמר כן על דברי ר"מ וכדאמר דשמעי' לר"מ כו' ע"כ אמר ל' סופרים ע' גיטין ס"ז א' ר"מ חכם וסופר:

דף טו:

ומקום הי' שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתי' קבוע בה, נ"ב כל' זה מדות ל"ו א' במשנה:
שם מי אמרי' כיון דאידחו אידחו, נ"ב ע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' מ"ב מש"ש אם לא נאמר דאין שינוי מועיל לכלי מקדש דנדחו ואין חוזר ונראה א"כ עכ"פ מוכח דלא הוי כפנים חדשות ועש"ה ובמחכת"ה אישתמיטתי' גמ' דכאן דאפי' חזרת כבשן לא מהני מטעמא דדיחוי וע' תוס' כאן וע' תוס' זבחים צ"ו א' ד"ה אלא שעמדו באמת בזה דכיון דחזרת כבשן הוא כפנים חדשות ראוי שלא לומר דיחוי ע"ש:

דף טז:

עליו לערבן, נ"ב ע' חידושי הרמ"ה סנהדרין ע"ז ב' ד"ה ודייקינן למימר:

דף יח.

בעי רבא השקה בסיב מהו, נ"ב דומה לזה בחולין ע' א' בעי רבא כרכו בסיב מהו:
שם אמן על האלה אמן על השבועה, נ"ב ע' מה שרצה לדון מזה בשו"ת הלכות קטנות סי' פ"ה:

דף יח:

מערערין אותה, נ"ב כל' זה לקמן י"ט ב' וכ' א' ובגוף הסוגי' דכאן ע' אריכות בס' קרבן חגיגה סי' פ"ב ע"ש כמה ספיקות והערות מושכלות וע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ג' פלפל בכל דבריו:

דף יט:

כלבוש של ברזל, נ"ב ע' מנחות ס"ג א' דהוזכר שם ג"כ כלי ששמו כלבוס וע"ש ברש"י ובגליון.

דף כ.

יש זכות תולה שנה אחת כו', נ"ב ע' שבועות ל"ט א' וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות תולין לו שנים ושלשה דורות:
שם לומדה תפלות, נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית י"ז וע' שו"ת מהרי"ל סי' קצ"ט ע"ש אריכות:

דף כא.

תורה בעידנא דעסיק בה כו' ומצלא בעידנא דלא עסיק בה כו' אצולי לא מצלא, נ"ב דוגמתו מכות י' א' הא בעידנא דעסיק בי' הא בעידנא דלא עסיק בי':

דף כא:

כיון שנכנסה חכמה (פי' תורה) באדם נכנסה עמו ערמומית, נ"ב מעניין ל' זה בנדה מ"ה ב' מתוך שהתנוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמימות כו':
שם במי שמשים עצמו כמי שאינו, נ"ב כל' זה חולין פ"ט א' וע"ע ב"ק ס' א' כולי האי נמי לאין דומין וי"ל כוונת הל' דנהי דהצדיק נדמה בעיניו כאין כהך דכאן ודחולין הנ"ל מ"מ אטו גם באמת חלילה לאין דומין:
שם היכי דמי רשע ערום כו', נ"ב ע' שו"ת חוט השני סי' י"ח דרק רשע ערום מיקרי אבל לא רשע סתם וכשר לעדות ולשבועה עש"ה אריכות.

שם רש"י ד"ה שמעמיד כ' לקבוץ על יד, נ"ב כוונתו לגמ' עירובין נ"ד ב':

דף כב.

זה תלמיד שלא הגיע להוראה דא"ר אבוה כו', נ"ב במסורת הש"ס ציין ע"ז י"ט ב' והוזכר עוד סנהדרין פ"ו ב' ע"ש ברש"י ד"ה נמצא חומרו קולו:

דף כג.

מה בין איש לאשה, נ"ב ע' תוס' כאן בעמוד ב' ד"ה מה בין כו' וק' עוד מדוע לא תני נמי הך דתוספתא כתובות פרק ו' האיש פוסק ע"י בתו ואין האשה פוסקת ע"י בתה:
שם ואין האשה נמכרת בגגיבתה, נ"ב אם האשה מוכרת את עצמה היא מחלוקת הראשונים כנודע וע' תוס' כאן בעמוד ב' ד"ה מה בין כו' וע' ב"מ י"ב ב' תוד"ה מאי בעיא גבי' עש"ה וע' מס' עבדים פרק ב' אחד האיש ואחד האשה אלא שהאיש קונה ע"ע ואין האשה קונה ע"ע ומשמע דה"ק אחד האיש ואחד האשה להמכר אלא שלקניין האיש קונה ולא האשה וא"כ עכ"פ צ"ל דקאי אמוכרת עצמה דגם האשה מוכרת עצמה:

דף כה.

צריכה התראה כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ב אות ח' ואות י"ז וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קנ"ז עש"ה:
שם מי אמרי' דקינויא דבעל תלא רחמנא כו', נ"ב ל' השאלתות פ' נשוא מי אמרי' קפידא דבעל הוי והיכא דאחלי' מחול או דילמא כיון דקני לה שווי' עלי' איסורא ולא מצי מחיל עכ"ל וע' לקמן כ"ו ב' מ"ד בקפידא דבעל תליא רחמנא כו':
שם אלא ש"מ לאחר סתיר' אינו מחול, נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' שכ"ג:

דף כו.

ואין לו אשה ובנים מעיקרא, נ"ב ע' שו"ת חכם צבי סי' מ"א ד"ה וראיתי להריב"ש כו' דדן מכאן דמי שאין לו בנים אסור מה"ת לישא אשה שאינה בת בנים אפי' דעתו לישא עלי' עוד בת בנים רק חייב לישא בת בנים מעיקרא ע"ש:
שם מ"ד אפושי פסולין לא ליפוש קמ"ל, נ"ב בשאילת יעב"ץ ח"ב סי' צ"ז דקדק מכאן דממזר חייב בפ"ו:

דף כז.

כיון דפרוצא דיותר לא, נ"ב ע' שו"ת מהרי"ו סי' פ"ח כ' דהוא רק חששא בעלמא לכתחלה לישא בת פרוצה ביותר אבל לא הויא ספק ממזרת ממש ועוד מסופק שם דשמא הא דאסרינן בת פרוצה ביותר הוא רק לכהן וכשאמה אשת כהן דהוי כעין ס"ס דילמא ממזרת היא הבת ואת"ל דהיא מבעלה מ"מ אסורה לכהן דשמא זינתא אמה קודם שנתעברה מזאת הבת וא"כ כשבעלה בעלה אח"כ ונתעברה ממנו בזאת הבת ה"ל הבת חללה ואסורה לכהן עש"ה בארוכה וע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' צ"א וח"ג סי' רי"ז:

שם תוד"ה דומה כ' ומיהו הכא לא מיירי בדומה כה"ג כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קמ"א:

שם תוד"ה רוב כו' כ' וכגון דליתא לדומה גופא קמן כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' ל"ג ועש"ה כל התשובה:

דף כח:

וממקום שבאת, נ"ב כל' זה לקמן מ"ו א'. ב"ב קי"א א':

דף כט.

וודאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק כו' אימא סיפא והבשר כל טהור וגו' וודאי טהור דיאכל כו', נ"ב ע' חו"ד סי' ק"י דדן מכאן דל' התורה מוסב תמיד רק על הוודאי והינו טעם הרמב"ם דסד"א מה"ת שריא ע"ש ולעניין אי גם בל' חכמים הוא כן דמוסב רק על הוודאי עמ"ש בגליון קידושין ה' ב' ע' מה שהארכתי שם בגליון בזה ומה שהבאתי שם משו"ת ח"צ לעניין ל' שיש בו סתיר' לגבי ספק מרישא לסיפא דנקטינן דרישא עיקר והביא ראי' מפ"ק דפסחים רב דייק חיצוניות עש"ה ע' כנידון הח"צ הנ"ל ממש במקור חיים ה' תענית סי' תקס"ב מש"ש כיון דנתן שני סימנין בזמן ואמר היום חול ולמחר קודש כו' יש להסתפק אם סימן דהיום אמר בדווקא או סימן דלמחר מש"ה גבי היום קודש בביה"ש אמרי' דהממע"ה כו' עש"ה ולא העיר כלל מדברי הח"צ וראייתו הנ"ל וע' יבמות ק"ב ב' והתניא בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד ולכאורה הך דעד שיתכוונו מיותר אולם אי נימא דגם ל' חכמים מוסב רק על הוודאי ניחא דאי מרישא ה"א דרק בוודאי לא נתכוונו פסולה הא ספק נתכוונו ספק לא נתכוונו כשיר' ולכן החזיר ואמר עד שיתכוונו כו' דמעתה בעי וודאי נתכוונו ודו"ק וע"ע תוס' עירובין נ"ב ב' ד"ה תנינא

דל' המשנה וזו היא שאמרו העני מערב ברגליו משמע וודאי עני וממעט ספק עשר ספק עני כמו שממעט וודאי עשיר עש"ה וע' ריש ברכות אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבים אתם לקרות וק' דהול"ל אם עלה עמוד השחר פטורים אתם מלקרות והי' מייתר תיבת לא וראיתי בספר אחד דכ' בזה דיש נ"מ לספק אולם שם לא יתכן דאדרבה מש"ה הול"ל אם עלה פטורים אתם כו' כדי שידעו דבספק עלה חייבים דהרי הדין באמת הוא כן דבספק חייבים ודוחק לומר דס"ל לר"ג דק"ש דרבנן ופטורים באמת בספק דלא מצינו פלוגתא דתנאי בק"ש אי דאוריתא או דרבנן רק פלוגתא דאמוראי ואלו ס"ל לר"ג דק"ש דרבנן הא צריך למצוא תנא דפליג עלי' דאל"כ א"א לאמוראי לאיפלוגי עלי' וכבר כתבתי גם בגליון קידושין שם מזה עש"ה:

דף לא.

וזה תלוי לאלפים דור הכא כתי' לאלפים כו', נ"ב במכילתא יתרו עה"כ לאלפים אי' אי לאלפים שומע אני מיעוט אלפים שנים ת"ל לאלף דור לאין חקר ואין מספר עכ"ל ופליג אהך דהכא ע"ש בזה ינחמנו:

שם אפי' שמע כו', נ"ב ע' שו"ת חוט השני סי' פ"ט:

דף לב.

אלו נאמרין כו', נ"ב ע' תוד"ה ק"ש וע' תוספתא במכלתין פרק ז' ברכת הלל ושמע כו' נאמרין בכל לשון ואין מבואר אם להלל גופי' קרי לי' ברכת הלל או הכוונה על הברכה שלפני הלל ושלאחריו ויותר נ' דהכוונה אהלל גופי' דאי אברכה הל"ל כל ברכות המצוות:

דף לב:

כדי שלא לבייש כו', נ"ב ע' בכור שור חולין מ"א ב' על דברי רש"י שם ד"ה לא שנו וכבר קדמו המג"א סי' תר"ז ס"ק ב':

שם רש"י ד"ה ובמה כ' כגון אמרו לה מת בעלך כו', נ"ב ע' לעיל כ"ח א' רש"י ד"ה סוטה לא עשה בה נקט גוונא אחרינא דשוגג וע' בזה בשו"ת חיים שאל סי' מ"ח:

שם רש"י ד"ה מפני מה כ' כדאשכחנא בחנה כו', נ"ב כוונתו לגמ' ברכות ל"א א' דיליף דאסור להגביה קולו בתפלתו מהך קרא דחנה וע' ס' הפרדס לרש"י סי' נ"ז דהביא קרא דחנה וקולה לא ישמע וכ' ע"ז והיא ממי למדה לעשות כן מהקב"ה שצוה במקום אשר

תשחט העולה תשחט החטאת כו' עכ"ל וק"ק דא"כ הל"ל כאן מפני מה תקנה חנה תפלה בלחש ואולי הכוונה על חנה וחכמי הדור שהסכימו לה:

דף לג.

לא קשיא הא ביחיד הא בציבור, נ"ב ע' פירש"י וע' ס' תניא רבתי סי' פי' דמלאכים המסורים ליחיד אין מבינין אלא לה"ק אבל מלאכים המסורין לציבור מבינין בכל לשון עכ"ל ז"ל וחידוש על קדמון ז"ל שפי' כן דתפלת ציבור צריכה למלאכים וע' יומא נ"ב א' חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח והפי' הפשוט כפירש"י דציבור כיון שאין צריכים למלאכים לכן לפניו ית' לבדו כל הלשונות שוין וראיתי בספר אחד בשם אחד הקדושים ז"ל שעמד אהך דק"ש ותפלה נאמרים בכל לשון הרי מבואר בסה"ק כוונות בק"ש ותפלה בצירופי שמותיהם ואותיותיהם וא"א לכוונות אלו בהאמר הק"ש ותפלה בל' לע"ז ונ' דמעיקר ההלכה אין כאן קושי' דהא אין כוונות אלו נצרכות מעיקר ההלכה ומאן דהוא בר הכי וודאי יש לו לקרות ק"ש ולהתפלל בלה"ק ואולם מצאתי בפנ"י ברכות כ"ח ב' ד"ה א"ל ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת הצדוקים דכ' וז"ל נראה מבואר שכל ברכות התפלות מיוסדים על אדני פז במספר התיבות ואותיות כו' מלבד מה שיש בהם סוד מופלא דאלת"ה מה זה שאמר ר"ג כלום יש אדם שיודע לתקן כו' אע"כ כדפרישית שמספר התיבות ואותיות מצד עצמותם ומהסוד שבהם יכולין לעשות רושם למעלה כו' ואי תקשה א"כ מה זה שאמרו חכמים תפלה בכל לשון דלפי מאי דפרישית הי' צריך להתפלל דווקא בלה"ק זו אין קושיא דרחמנא לבא בעי וכל מי שמתכוון בתפלתו באיזה לשון שירצה אפ"ה אותה התפלה עושה רושם על אותו הדרך שתיקנוהו אנשי כנה"ג בלשונם הקודש עכ"ל ז"ל עש"ה ולפי"ז יומצא חידוש דהא דאמרי' בתענית ח' א' דתפלת ציבור מתקבלת גם אם לבם לא נכון עמו כו' עש"ה מ"מ היינו דווקא במתפללין בלה"ק אבל בשאר לשון כיון דחסר לתיבות הסגולה המכוונת בתפלה הנתקנת מאנשי כנה"ג ורק דהכוונה פועלת זה וכדברי הפנ"י דרחמנא לבא בעי כו' וא"כ באין מכוונים הרי שוב חסרה סגולה זאת ואין התפלה מתקבלת ואולם י"ל דהא דאמרי' דתפלת ציבור מתקבלת גם בלי כוונת הלב היינו רק משום דתמיד חשיבי כמתכוונים דהצטרפות היחידים והתקבצותם יחד להתפלל עומד במקום כוונת התפלה וגם מפאת הצטרפות זאת להתפלל ממילא אח"כ התפלה סתמא לשמה קאי עמ"ש בגליון ר"ה כ"ז ב' בשם שו"ת הרדב"ז וא"כ אכתי שפיר גם במתפללים בשאר לשון מ"ה הרי יש כאן כוונה ושפיר התפלה מתקבלת ולפי"ז י"ל דהיינו טעמא דמחלקי'

כאן בין יחיד לציבור דציבור רשאין להתפלל בכל לשון משא"כ יחיד וזה דבאמת בשאר לשון הרי חסר סגולת השמות כו' וכנ"ל אלא דהכוונה משלמת זה כדברי הפנ"י וא"כ ביחיד יש חשש שמא אין כוונתו שלימה וכבר כתבו דאין בנו מי שיוכל לכוון וע"כ אין לו להתפלל בשאר לשון ומשא"כ בציבור דהצטרפותם יחד עומדת במקום כל הכוונה דמש"ה תפלתם מתקבלת גם בלי כוונה וכש"ס תענית הנ"ל כפירושינו הנ"ל וחשיבי הציבור תמיד מתכוונים ולכן שפיר עדיין הכוונה פועלת פעולת סגולת השמות כו' ושפיר רשאין להתפלל בכל לשון ואם דבש"ס מחלקינן בזה בעניין שאין מלאכי השרת מכירין כו' מ"מ זה עצמו עולה בקנה אחד עם דברינו אחר ההבנה:

שם ור' יהודה מכה ככה, נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' שמ"ב:

דף לג:

קול קול לא גמיר, נ"ב ע' שבת צ"ז א' תוד"ה ג"ש:

דף לד.

טורטני, נ"ב תיבה זאת הוזכרה בב"ק קי"ט א' ומנחות פ"ז ב':

דף לה.

מפני שקרא לדברי מורה זמירות שנאמר זמירות היו לי חקיך בבית מגורי, נ"ב ע' שו"ת מהרי"ו סי' קצ"א דכ' וז"ל ואל יזלזלו בהפוסקים דמש"ה קרוים מזמורים מלשון לא תזמור כלומר זמירות המקטרגים וכתי' ז זמירות היו לי חקיך בבית מגורי ומש"ה תיקנו לומר בכל ימות השנה זמירות קודם התפלה עכ"ל וצע"ק דא"כ אמאי נענש דוד בקראו לדברי תורה זמירות שהכוונה שהם מכריתים המקטרגים וכדברי המהרי"ו ואולי גם ע"ז נענש דמשמע דדברי תורה יש בם רק כח ביעור הרע לא השתלמות והתעלות בטוב עצמו וע' תוס' מגילה ג' א' ד"ה אמש דכ' דה"ק שם הלנו אתה בשביל ת"ת באת דכתי' תורה צוה לנו אם לצרינו היינו בשביל הקרבנות המגינים עלינו מצרינו עכ"ל משמע ג"כ הכוונה כן דת"ת הוא מעלה לנו בעצם הוספת שלימות משא"כ קרבנות רק מגינים מן הצרים וע"כ נענש דוד בקראו לד"ת זמירות דזה חלילה פחיתות אל ד"ת:

שם קוצרין ומשתחוין היו, נ"ב היינו שלא ביטלו ממלאכתם רק עשו מלאכה עם ההשתחוי' וזה אין ראוי וע' כזה רי"ף ברכות פ' הי' קורא על המשנה האומנין קורין כו' ע"ש כזה לעניין ק"ש מש"ס יומא י"ט ב' וע' ש"ע או"ח סי' קצ"א סעי' ג' וע"ש בט"ז:

דף לה:

חד אמר כו' וחד אמר כו', נ"ב ע' מזה בשינוי בירושלמי סנהדרין פרק ב' הלכה ד':
שם ואח"כ סדו אותן בסיד, נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' כ"ג כ"ד וע' שו"ת מהר"ע איגר תניינא סי' ט"ו:

דף לו:

כה"ת כולה בנימן כתי', נ"ב ע' שו"ת תה"ד סי' רל"ג:
שם לעשות צרכיו נכנס, נ"ב ופירש"י תשמיש, כזה סנהדרין פ"ב ב':

דף לז:

של שש מאות אלף כו' נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ק"ו:

דף לח.

חוץ מכ"ג שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ, נ"ב בס' יריאים סי' ט"ו הקשה דכהנים אחרים נמי האיכא תפילין דחמירי מציץ כדאמר בפ"ק דשבת ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת כו' ע"ש מה שתי' בזה וכסברת היריאים שם בתירוצו כן הוא ג"כ בשו"ת תשב"ץ ח"ב סי' כ"ו לעניין אחר עש"ה וע' ס' גט מקושר בסופו שפילפלו בקושי' זו הגאון ר' ארי' לייב מפלאצק ז"ל עם הגאון ר' יעקב מליסא ז"ל ובמחכת"ה אישתמיט מינייהו דכבר קדמם בזה בס' יריאים וע"ש ביריאים דכ' בטעם שהכהנים נושאין את ידיהן כנגד כתפיהן במדינה שמאחר שצריך נשיאת כפים (כדיליף בגמ' מקרא) כעניין זה נקרא דבר החשוב נשיאות והוא דבר המקובל ונראה דאילו למעלה מכתיפיו נראה כשוטה בעמידתו וכתי' זה אלי ואנוהו אתנאה לפניו במצוות עכ"ל וראיתי בס' נדפס מחדש על סוטה שמו מנחת קנאות דהקשה ג"כ מסברא דנפשי' דכהן הדיוט נמי האיכא תפילין ושוב מצא הדבר בפי' הראב"ד למס' תמיד ובס' באר שבע ע"ש ולא ראה ג"כ דברי היריאים ולא דברי הגט מקושר הנ"ל ודע דדברי היריאים הנ"ל נאמרו ונשנו בו ג"כ בסי' ט"ז ע"ש ובגוף הדבר אי קדושת תפילין חמורה מציץ או להיפוך יש קצת ראי' דתפילין חמירי דהא הנכנס לסעודת קבע חולץ התפילין עד זמן ברכה כמבואר בברכות כ"ג ב' ואילו ינאי המלך הקים בציץ תוך הסעודה כמבואר בקידושין ס"ו א' ויש לדחות:
שם בכל מקום אשר אזכיר את שמי כו' בכל מקום סלקא דעתך, נ"ב כזה מנחות ק"י א' בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך:

שם רש"י ד"ה בכל המקום ס"ד כ' ועוד וכי בכל מקום כו', נ"ב לזה הפי' השני יש ראי' מן הסיפרי נשוא עה"כ כה תברכו וז"ל הרי הוא אומר בכל מקום אשר אזכיר את שמי זה מקרא מסורס בכל מקום שאני נגלה עליך שם תהי' מזכיר את שמי והיכן אני נגלה עליך בבית הבחיר' אף אתה לא תזכיר את שמי כ"א בבית הבחי' מכאן אמרו שם המפורש אסור לומר בגבולים עכ"ל וע' ריטב"א נדרים די"א ע"א מדפי הרי"ף מש"ש לא רצה לפרש את השם כו' וצ"ע ל' לא רצה הרי הוא איסור גמור [והסיפרי שציינתי הוא אגב שוטפא דהובא בתוס' כאן] וי"ל קצת דאיך הזכירו שם המפורש במקדש בבית שני כמבואר ביומא בכמה משניות שהכ"ג הזכיר שם המפורש והרי אסור להזכיר שם המפורש כ"א במקום שהוא ית' נגלה ואילו שכינה הוא א' מהדברים שחסרו בבית שני כמבואר ספ"ק דיומא ואולי גילוי הוי אע"ג דשכינה לא הוי ואולם ל' רש"י ותוס' כאן דבעי' גילוי שכינה ונ' דבעי' רק מקום שהשכינה נגלה בו כמ"ש בכל המקום וגו' וע"כ המקדש דהוא מקום הגילוי שהרי נגלה בו בבית ראשון ויתגלה בו לעתיד בב"א לכן גם בזמן שאין גילוי מותר להזכיר שם השם ודוגמתו במנחות ל"ז ב' במקום לך לאות איתמר עש"ה:

דף לט.

תוד"ה כל כ' תיפוק לי' משום ד"ת כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ב' וקרא דשאו ידיכם וגו' הובא עוד בבבלי ברכות נ"א א' אכוס של ביהמ"ז:
שם כ' ושיעור תכיפה כו', נ"ב ע' מ"א סי' קס"ו וע' שאילת יעב"ץ סי' ל"ז ושו"ת חות יאיר סי' רכ"ז ושו"ת ח"צ סי' קכ"ח:

דף מ.

על שאנו מודים לך, נ"ב ע' פירש"י וע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' צ"ט:

דף מא.

דקסבר אין עירוב והוצאה ליוה"כ, נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' פ"ג שכ' דזה חידוש גדול ולא ידעתי מה החידוש כ"כ אי ס"ל כרפרם דאמר הכי ביומא ובכריתות ועש"ה בס' קרבן חגיגה וע' מאירי יומא שם פ' בא לו שכ' ג"כ וז"ל ואמרו בגמ' שאח"כ הי' מביא כל אחד ס"ת כו' ודבר זה יש מפרשים אותו לדעת האומר שאין עירוב והוצאה ליוה"כ ואין צריך לכך שירושלים דלתותי' נעילות בלילה ושמא היו מערבין את כולו בעירוב

אחד או שמא מבערב היו מביאין אותן לביהכ"נ עכ"ל הנה דבעיני המאירי לא הי' פי' זה חידוש גדול רק כ' דאין צריך לכך כו':

דף מא:

שהחניפו כו', נ"ב קשה בעיני ל' שו"ת מהרי"ל סוף סי' צ"ז ומ"מ צריך ש"ץ לעסוק שיאהבו אותו ולהחניף לציבור ולעבור על מדותיו דבעי' שיהא עניו ושפל בכך אבל הוא צריך להוכיחם עכ"ל וצ"ל דתיבת להחניף הוא לשון בעלמא והכוונה דצריך שידבר עמהם בסבר פנים יפות ודרך הרצאה ואהבה וסוף דבריו יוכיחו שכ' אבל הוא צריך להוכיחם:

דף מב.

כת ליצים, נ"ב בכלל זה ג"כ גסי הרוח דכתי' זד יהיר לץ שמו, שו"ת מהרי"ו סי' קצ"א וע"ש דגם רוח חשיב משתמש בשרביטו של מלך דאפי' מלך בשר ודם אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו והעובר ע"ז חייב מיתה וה"נ משתמש בשרביטו של ממ"ה הקב"ה דכתי' כי גאה גאה ע"ש:

שם תוד"ה מלחמה כ' משום דזוטרי מילי' ופסיק ושדי להו, נ"ב ל' הגמ' שבועות ג' א':

דף מג.

הנושא את ארוסתו, נ"ב ע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' רל"ח אם מותר לו לצאת בסחורה תוך שנתו וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ש"א דכ'. וז"ל וכן אמרו חכז"ל לאלמנה שתינשא ביום חמישי שלא ישכים למלאכתו שהוא אסור בעשיית מלאכה כמו שנזכר בתוספתא ויהי' שמח עמה ג' ימים ביום ה' וביום ו' וביום שבת ומ"ע היא מה"ת לשמח אשה חדשה שנא' ושמח את אשתו אשר לקח עכ"ל וצ"ע דעשה זאת הרי היא כל י"ב חודש וא"כ מאי אריא ג' ימים דווקא ועכ"פ מכלל דבריו משמע דאפי' ההליכה מביתו לסחורה נמי הוי ביטול מ"ע דושמח את אשתו וגו':

שם רש"י ד"ה יהי' כ' רבויא הוא הוסיף לך הוי' אחרת להיות כזו, נ"ב ל' גמ' זבחים נ"ז א' לך יהי' הוסיף הכתוב הוי' אחרת:

דף מג:

הכא אי מימליך עלה בת מיהדר היא כו', נ"ב ע' ר"ש ערלה פ"א מ"א בשם הירושלמי נטעו לסייג וחישב עליו למאכל כו':

שם כל חד וחד לא קרינא בי' כרמו, נ"ב ע' תמורה ב' א' רש"י ד"ה בעלי חוברין לסמיכה דכ' שאם נשתתפו ב' או ג' על קרבן אחד קרינא אכל חד וחד קרבנו וכולן סומכין בו עכ"ל ואולם התם מיתורא דריש ואדרבה מוכח דלולי הייתור לא הי' קרוי קרבנו של כל חד וחד כמו כאן דכל חד כו' לא קרינא בי' כרמו וע"ש דר' יהודה גם יתורא דקרבנו לא מיסתבר לי' לאוקמי אהכי כיון דלא מייחד קרבן דידהו ולא קרוי קרבנו כיון דאינו מיוחד לו והוא כל' רש"י כאן דלא קרינא בי כרמו המיוחד לו וע' ב"ק צ' א' לעניין עבד של ב' שותפין אי קרוי עבדו של כל אחד הואיל ואין מיוחד לו וע' תוס' גיטין מ"ב א' ד"ה בעבד וע' חולין קל"ה א' פלוגתא אי צאנך ממעט שותפות ע"ש ברש"י וע' בכורות נ"ו ב' רש"י ד"ה ולא של שותפות וע' רש"י ב"מ ק"ח ב' ד"ה לאשה וליתמי ולשותפי וע' ירושלמי שבועות פ"ה ה"א תמן כל שבועה חלה על שוה פרוטה כו' עש"ה:

שם רש"י ד"ה קלא אית לי' כ' שאין ערלה נוהגת כו', נ"ב דעת רש"י כאן דלמ"ד כרם רבעי גם ערלה אין נוהגת רק בכרם כבר הרבו לתמוה ע"ז אולם בפר"א הובא בילקוט פ' לך לך רמז פ"א וז"ל נאמר ערלה באילן וכי תבואו אל הארן וערלתם ערלתו אין העץ האמור כאן אלא עץ הגפן כו' עכ"ל מוכח דס"ל ג"כ כן וע"ש בז"ר ועמ"ש על הגליון ברכות ל"ה א' וע"ע רמב"ם פ"י ממע"ש ה"ב שכל שאין לו ערלה אין לו רבעי והוא מן הירושלמי ע"ש וא"כ הי' אפשר לומר דה"ה כל שאין רבעי נוהג בו אין ערלה נוהגת בו ויש לחלק בין נידון דשם לכאן עש"ה ותבין ומצאתי בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקס"ו שדן בהך דרמב"ם הנ"ל אם היא חלוקה מתהפכת ג"כ לומר שכל שאין לו רבעי אין לו ערלה עש"ה וע' ערלה פ"א מ"ח דיש דברים אסורים בערלה ומותרים ברבעי ואין לו עניין לכאן ע"ש ברמב"ם ור"ש וע' תרומות פ"ג מ"ט דס"ל לר' יהודא דאין לנכרי כרם רבעי ואילו אהך דנכרי שנטע דחייב בערלה דפ"א דערלה מ"ב לא פליג ר' יהודה ע"ש ומזה ראי' לכאורה דאין ערלה תלוי' ברבעי:

דף מד.

מת תופס כו', נ"ב ע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' ק"כ וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ג' ומש"ש די"ל דבבית מקורה תופס המת כל הבית לאסור להתפלל בתוכו כמו שהוא לעניין טומאת אהל לכהנים צ"ע דטעם איסור התפלה לאו משום טומאה היא רק משום לועג לרש ותלוי רק ברשות דכל שהוא בד' אמותיו דהויא רשותו ה"ל לועג לו וא"כ אפי' בית מקורה הא לא קיי"ל כרשב"א דברכות כ"ה ב' דבית כולו כד' אמות דמי ונזכרתי דבשו"ת הרשב"א

ח"ג סי' ש' מבואר להדיא להיפוך דאפי' הוא עם המת יחד בבית א"צ להרחיק לק"ש ותפלה רק ד' אמות משום לועג לרש ולא יותר וע' רוקח סי' שט"ו עש"ה:
שם מפני שמחדשין אותו פעמים בשבוע, נ"ב יל"ע אי דווקא פעמים קאמר משא"כ אילו הי' מתחדש רק פעם אחת בשבוע הי' נחשב מתקיים כיון דמתקיים שבוע וע' פרה פ"ח מ"ט אלו הן המים המכזבים אחד בשבוע וע"ש בר"ש ורמב"ם:
שם יצא מחזיר גרושתו שאין חדשה לו, נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות נ"ז וע' מה שדן מכאן בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' קס"ד:
שם רש"י ובה"א ד' טפחים, כ' הוי מקום חשוב בכל דוכתא, נ"ב ל' גמ' סוכה י' א' שלא מצינו מקום חשוב פחות מארבעה:

דף מד:

עגלה ערופה, נ"ב במהרי"ו סי' קצ"א איתא כיון שיצא המשחית אינו משיב אא"כ חל על שום דבר והיינו טעמא דעגלה ערופה עכ"ל וכדומה שכן הוא ג"כ בזוהר:

דף מה.

בשדה פרט לטמון דברי ר' יהודה, נ"ב ע' פאה פ"ו מ"י וכל הטמונים בארץ כו' ע"ש במפרשים:

דף מה:

גופא הוא דרהיט ואזיל, נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' ע"ז נ' דמפרש כפשוטו שלאחר שנחתך הראש מן הגוף יש עדיין בגוף כח התנועה כזנב הלטאה ורץ הגוף בתנועתו אל הראש ונ' דזה ג"כ מפאת טבע הגוף להתחבר לראש ולכן רץ אל הראש עש"ה:
שם לנחל איתן, נ"ב ע' מהרי"ק שורש קנ"ח וע' שאילת יעב"ץ סי' כ"ד:
שם אעפ"י שאינו איתן כשר, נ"ב צ"ע למ"ד בעי' קרא כדכתי', שו"ת חות יאיר סי' קס"ז:

דף מו:

הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר, נ"ב ע' מאירי יומא ס"ו א' על המשנה ומאימתי מטמא בגדים משיצא חוץ לחומת ירושלים וז"ל כלומר דכתי' והמשלח את השעיר יכבס בגדיו ומאימתי משיצא חוץ לחומת ירושלים דכתי' והמשלח כלומר משהתחיל להיות משלח רצונו לומר מלוה והשילוח מתחיל משיצא מחומת העיר שכל שהוא בתוך העיר אינו קרוי לוי' עכ"ל ויל"ע דא"כ כאן ראוי להיות די ג"כ בלוי' עד חוץ לעיר אפי' פסיעה אחת

או פסיעות ואם אמרי' כאן דבעי' עד עיבורה משמע דבפחות מזה אינו נקרא לוי' א"כ התם נמי לא יטמא בגדים עד עיבורה של ירושלים וי"ל דתוך העיר לא הוי לוי' כלל ורק חוץ לעיר הוא דמתחלת הלוי' ושיעורה עד עיבורה של עיר ואז נגמרת וע"כ לעניין שילוח שעיר מיד משיצא דמתחלת הלוי' קרינן בי' משלח מפאת ההתחלה ומטמא בגדים ודו"ק ואולם יל"ע עדיין ממאי דאמר לעיל כל המלוה את חבירו ד' אמות בעיר אינו ניזוק כו' משמע דבעיר גופי' נמי שם לוי' עליו וגם יל"ע דהא אמרי' בנדרים נ"ו ב' דעיבורה דמתא כמתא דמי ויליף לי' מקרא ומש"ה הנודר מן העיר אסור ליכנס לעיבורה ע"ש וה"נ אמרי' בעירובין דנותנין קרפף לעיר והנותן את עירובו בתוך עיבורה של עיר לא עשה ולא כלום וכן בכמה דוכתי וא"כ ה"נ כיון דבתוך העיר לא הוי לוי' ראוי שתהי' הלוי' עד חוץ לעיבורה וכן שלא יטמא המשלח עד חוץ לעיבורה של ירושלים כל תוך עיבורה הרי הוא תוך העיר עדיין ובאתי רק להעיר ושוב ראיתי אריכות בשו"ת מהרי"ו סי' בעניין עיבורה של עיר ולא הביא גמ' דכאן וע"ש שכ' דעיבורה של עיר חשוב עיר ממש ותוך התחום הוי כמו עיר אבל לא הוי עיר ממש עש"ה כל התשובה וע"ש בסוף התשובה דכ' ומה שכתבתי מבתי ערי חומה מבית העומד מקצתה חוץ לחומה דלא הוי כעיר דשאני התם דבחומה ממש תלי רחמנא עכ"ל ע"ש ויש ליישב ג"כ מה שהערותי מדוע בשילוח השעיר מיקרי לוי' מיד ביציאו חוץ לירושלים די"ל דשאני ירושלים דהי' עיר חומה וע"כ החומה חולקת וחשיב יציאה מן העיר מיד ולפי"ז יש לספק גם בהך דכאן אם גם בעיר חומה יוצרך ללוותו עד עיבורה די"ל דדי עד החומה וכמובן ויש לדבר עוד הרבה בזה ואכ"מ להאריך:

דף מז.

בתו של עגלון, נ"ב לאו דווקא דבת בנו היא דהית' ע' נזיר כ"ג ב' ודוגמתו סנהדרין ק"א ב' בת שבע בתו הוא דנפקא מיני' ולא הית' בתו של אחיתופל רק בת בנו כמפורש בקרא שמואל ב' י"א הלא זאת בת שבע בת אליעם ושם כ"ג ואליעם בן אחיתופל הגילוני וע' סנהדרין ס"ט ב' וע' ב"ב קט"ו ב' וע' תוס' פסחים נ"ד א' ד"ה אלה:

שם משרבו כו' פסקו כו', נ"ב דוגמתו ירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ח משרבו הגודפנים פסקו מלקרוע ודע דהך משרבו המנאפים פסקו כו' לכאורה הפי' לפי שאין האיש מנוקה מעון ע' בגמ' בע"ב דנ' הפי' כן אולם בחזקוני נשוא כ' משרבו כו' פסקו כו' לפי שאין המים באים אלא על הספק עכ"ל נ' הכוונה דכיון דרבו המנאפים אינו ספק שקול רק קרוב יותר לוודואי טומיאה:

דף מז:

רש"י ד"ה שהכל בו כ' ואין דופי, נ"ב ל' הגמ' תמורה ט"ו ב' כל אשכולות שעמדו ישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר כו' לא הי' בהם שום דופי וע"ע כל' זה סנהדרין ק"ב א' תורתו של ירבעם לא הי' בה שום דופי:

דף מח.

שהיו תובעין אותו במקלות, נ"ב ע' רש"י וע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' רט"ו:
שם זמרי נשי ועני גברי כו', נ"ב הא דכתי' ותשר דבורה וברק בן אבינועם על פי הדיבור שאני, ע' ס' באר שבע בסופו בקונטרס באר מים חיים אות ג' ולענ"ד הך דותשר דבורה י"ל דאין הכוונה כלל שניגנו רק אמרו בקול פשוט את השיר' הנאמרת שם שכל מאמר הנאמר בל' נשגב ומליצה נקרא שירה וכן ההלל בלילי פסח קרוי שיר וכמ"ש השיר יהי' לכם כליל התקדש חג ואין מצוה כלל לנגנו בניגון:
שם למאי נ"מ לבטולי הא מקרא הא, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת חיים שאל סי' ו':

דף מח:

וזכוכית לבנה, נ"ב בירושלמי סוכה פ"ד ה"ו מהו זכוכית לבנה שהית' מתקפלת:

דף מט.

ואין דעת אלא תורה שנא' נדמו עמי מבלי דעת, נ"ב נזכר מזה דדעת היינו תורה ביומא ל"ח ב' וא"ר אלעזר כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו כו' ר' אבוה אמר מורידין אותו מגדולתו שנא' כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי והך דר' אלעזר דגורם גלות כו' הוא ג"כ מפאת דתורה הוא דעת ושכחתה הוא שכחת הדעת ולכן גורם גלות וכדאמר ר' אלעזר גופי' בסנהדרין צ"ב א' כל אדם שאין בו דיעה לסוף גולה שנא' לכן גלה עמי מבלי דעת וכן הך דכאן דכשאין נוחין זה לזה בהלכה אחד מת ואחד גולה עניין הגלות ג"כ לפי הנ"ל דכיון דאין נוחין זה לזה בהלכה ואין הדברי תורה מתבררין אצלם עי"ז כראוי כאשר היו נוחין זל"ז ומבררין הדברים יחד ונמצא שכל אחד מחסר להב' בירור תורה דהוא דעת ולכן יש בזה עונש גלות דבא על חסרון הדעת וע' הקדמת פיה"מ להרמב"ם על טהרות דכ' והבן אמרם עתידה תורה שתשתכח מישראל משכחת (ר"ל מסבת שכחת) דיני הטומאה והטהרה וכן למה שציוה ד' יתברך הנביא בשאלה מזה אמר לו שאל נא את הכהנים תורה והנה הוא התורה בסתם הוא הלימוד בטומאה

וטהרה וידיעת דינם כו' עכ"ל והוא ג"כ ע"ד גמ' שבת ל"א א' ודעת זה סדר טהרות ולכן נקרא סתם תורה כי דעת היינו תורה ועפ"י רמב"ם הנ"ל דטהרות הוא סתם תורה מובן ירושלמי נזיר פרק א' הלכה ב' כן יעשה על תורת נזרו את שנזירותו תורה יצתה נזירות שמשון שאינה תורה והיינו דכיון דנזיר שמשון מותר לטמא למתים ואין בו עניין הטהרה לכן אינו תורה ודו"ק:

שם רש"י ד"ה בר ברתך כ' ואין עלי לכבדך כבן, נ"ב ע' רש"י מכות י"ב א' ד"ה ה"ג וע' מהרי"ק שורש ל' ושו"ת הלכות קטנות סי' ק"ו וע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קכ"ט וע' ס' הפרדס לרש"י סי' ר"צ דכ' בשם רבינו שמואל כו' דבני בנים מחויבים באבילות כשנפטר זקינם מפני שהן חייבים בכבודו וזהו טעמו תחת אבותיך יהיו בניך וחביריו משיבין לו ההוא בברכה כתי' עכ"ל וכוונתו לגמ' ב"ב קנ"ט א' וע' שו"ת שבות יעקב סי קס"ט וע"ע שם ח"ב סי' צ"ד:

דף מט:

ותחיית המתים בא ע"י אליהו ז"ל, נ"ב בס' בניין אריאל סוף פ' הברכה כ' דלא מצא מי שפירש מאין הרגלים לדבר זה וע"ש ובאמת בירושלמי שקלים פ"ג ה"ה יש לימוד ע"ז אך יש שם ב' נוסחות בלימוד זה ונוסחא אחת מהם אינה מובנת ונ' דהוא סברא ג"כ כיון שנעשה נס זה ראשונה ע"י אליהו וגם אצל אלישע מברכת אליהו ויהי נא פי שנים וגו' הוא שהי' ע' חולין ז' ב' וגם הרי אלישע תלמידו הי' והוא השורש גם למעשי אלישע וע' פסחים ס"ח א' עתידים צדיקים שיחיו מתים כו' ותלו להו קרא נמי באליהו ואלישע ע"ש ואליהו הרי השורש גם לאלישע נמצא דאליהו השורש לכל כח תח"ה דצדיקים וע"כ הוא ראוי ביותר לזה וגם מפאת שלא מת ולא שלט בו עניין מיתה לכן הוא הראוי ביותר לסלק המיתה ולהחיות מתים בב"א וע' תוס' תענית ב' א' דמפתח תח"ה נמסר לאליהו וע"ע ע"ז י' ב' בעי רחמי עלי' ואחיי' כו' אמר ידענא זוטי דאית בכו מחי' מתים וצע"ק מהך דפסחים דמוכח דכח זה יהי' לצדיקים רק לעתיד וי"ל דתנאים הוא מדריגה יתיר' מצדיקים ושם בע"ז בתנאים איירי וז"פ וע"ע ב"מ פ"ה ב' דאמר אליהו אדאוקימנא לאברהם כו' והוא ג"כ מעין תחיי' המתים ועש"ה בריטב"א ד"ה שכחתי וע"ע מגילה ז' ב' בעי רחמי ואחיי' ובב"ק קי"ז ב' בעי רחמי ואוקמי' ע"ש ברש"י ונזכרתי עוד ירושלמי סנהדרין פי"א ה"ו דמה שהתנבא ישעי' ליחזקי' שיחי' הי' כעניין תחיית המתים וע"כ הואיל ותחיית המתים הוא דבר קשה לכן ביקש ממנו אות אף שהי' נביא מוחזק עש"ה

בפני משה ועכ"פ מצינו עניין תחיית המתים עוד לפני אליהו בהתרפאות יחזקי' מחליו דאמר הירושלמי דהי' כעניין תחיית המתים: